

Odnos bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha kod učenika srednjih škola

Mabić, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:261136>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Preddiplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Katarina Mabić

**Odnos bavljenja izvannastavnim aktivnostima i
školskog uspjeha kod učenika srednjih škola**

Završni rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Preddiplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Odnos bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog
uspjeha kod učenika srednjih škola

Završni rad

Student/ica:

Katarina Mabić

Mentor/ica:

Izv. prof. dr. sc. Ivana Tucak Junaković

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Katarina Mabić**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Odnos bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha kod učenika srednjih škola** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 1. rujna 2020.

Sadržaj

1. Uvod.....	7
1.1. Školski uspjeh.....	7
1.2. Izvannastavne aktivnosti.....	7
1.2.1. Utjecaj izvannastavnih aktivnosti na školski uspjeh.....	8
1.2.2. Tipovi izvannastavnih aktivnosti i školski uspjeh.....	8
1.2.3. Broj izvannastavnih aktivnosti i školski uspjeh.....	10
1.3. Teorijski modeli koji objašnjavaju utjecaj izvannastavnih aktivnosti na školski uspjeh.....	11
1.4. Važnost bavljenja izvannastavnim aktivnostima	12
2. Cilj, problemi i hipoteze.....	13
3.1. Sudionici.....	14
3.2. Instrument.....	15
3.3. Postupak	15
4. Rezultati	16
4.1. Osnovni deskriptivni podaci ispitivanih varijabli	16
4.2. Razlike u školskom uspjehu s obzirom na bavljenje izvannastavnim aktivnostima, njihov broj i kategoriju izvannastavnih aktivnosti.....	18
5. Rasprava	20
6. Zaključak.....	24
7. Literatura	25

Odnos bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha kod učenika srednjih škola

Sažetak

Školski uspjeh odnosi se na stupanj usvojenog znanja koje je propisano nastavnim planom, a njegov indikator je opći uspjeh učenika koji se izražava aritmetičkom sredinom zaključnih ocjena iz svih predmeta koje je učenik slušao. Kako bi postigli dobar školski uspjeh učenici velik dio svoga vremena provode u školi na nastavi te u pripremi za nastavu, ali i uz sve te obaveze ostaje im dovoljno slobodnog vremena za druge aktivnosti pa neki učenici to vrijeme odluče iskoristiti za bavljenje izvannastavnim aktivnostima. Izvannastavne aktivnosti su aktivnosti u koje se učenik uključuje dobrovoljno te one nisu dio obaveznog školskog kurikuluma. Sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima ima mnogobrojne pozitivne učinke na pojedince, a osim toga u mnogim istraživanjima je utvrđeno da pozitivno utječu i na školski uspjeh. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha kod učenika završnih razreda srednjih škola. U istraživanju je sudjelovalo 218 učenika, točnije 181 (83%) učenica i 37 (17%) učenika u dobi od 18 do 20 godina. Istraživanje je provedeno online upitnikom koji je bio distribuiran na društvenim mrežama, a kojim su se, osim sociodemografskih podataka, prikupili podaci o sudjelovanju u izvannastavnim aktivnostima te podaci o školskom uspjehu učenika. Rezultati pokazuju da postoji značajna razlika u školskom uspjehu između učenika koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima i onih koji ne sudjeluju, odnosno oni učenici koji sudjeluju u aktivnostima uspješniji su u školi od onih učenika koji ne sudjeluju. Nadalje, utvrđeno je da nema značajne razlike u školskom uspjehu između učenika koji se bave jednom izvannastavnom aktivnosti, onih koji se bave s dvije aktivnosti te onih koji se bave s tri ili više aktivnosti. U ovom istraživanju su izvannastavne aktivnosti podijeljene u 4 kategorije: 1) sportske aktivnosti, 2) umjetničke aktivnosti, 3) intelektualne aktivnosti te 4) prosocijalne aktivnosti te obradom podataka nije utvrđena značajna razlika u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim kategorijama izvannastavnih aktivnosti.

Ključne riječi: školski uspjeh, izvannastavne aktivnosti, prosjek ocjena

Relationship between extracurricular activities and school success in high school students

Abstract

School success refers to the level of acquired knowledge determined by the curriculum. Its indicator is the grade point average, which is expressed by the average value of the accumulated final grades from all the subjects the student listened to. In order to achieve the desired school success, students spend most of their time in school in classes and in preparation for classes, but even with all these obligations, they still have enough free time for other activities, so some students decide to use that time to engage in extracurricular activities. Extracurricular activities are activities in which the student participates voluntarily and they are not part of the compulsory school curriculum. Participation in extracurricular activities has many positive effects on individuals, and in addition, many studies have found that they also have a positive effect on school success. The aim of this study was to examine the relationship between extracurricular activities and school success in high school seniors. The study involved 218 students, more precisely 181 (83%) female students and 37 (17%) male students, aged 18 to 20 years. The research was conducted by an online questionnaire that was distributed on social networks which in addition to sociodemographic data, collected data on participation in extracurricular activities and data on student achievement. The results show that there is a significant difference in school performance between students who participate in extracurricular activities and those who do not, that is, those students who participate in activities are more successful in school than those students who do not participate. Furthermore, it was found that there was no significant difference in school achievement between students engaged in one extracurricular activity, those engaged in two activities and those engaged in three or more activities. In this study, extracurricular activities are divided into 4 categories: 1) sport activities, 2) artistic activities, 3) intellectual activities and 4) prosocial activities. Data analysis did not reveal a significant difference in school success among students in different categories of extracurricular activities.

Keywords: school success, extracurricular activities, grade point average

1. Uvod

1.1. Školski uspjeh

Škola je odgojno-obrazovna ustanova kojoj je cilj organizirati i provoditi nastavu namijenjenu učenicima te evaluirati i ocjenjivati učenike i voditi evidenciju o njihovom uspjehu. Srednja škola predstavlja ustanovu u kojoj učenik stječe vještine za rad ili nastavak obrazovanja, a prema vrsti obrazovnog programa srednje škole se mogu podijeliti na gimnazije, strukovne škole i umjetničke škole. Školski uspjeh odnosi se na stupanj usvojenog znanja koje je propisano nastavnim planom, a njegov indikator je opći uspjeh učenika koji se izražava aritmetičkom sredinom zaključnih ocjena iz svih predmeta koje je učenik slušao (Delač Horvatinčić i Kozarić Ciković, 2010; Narodne novine, 2008).

1.2. Izvannastavne aktivnosti

Kako bi postigli dobar školski uspjeh učenici velik dio svoga vremena provode u školi na nastavi te u pripremi za nastavu koja uključuje pisanje domaćih zadaća i učenje za ispite, ali i uz sve te obaveze ostaje im dovoljno slobodnog vremena za druge aktivnosti. Slobodno vrijeme se definira kao vrijeme ispunjeno aktivnostima koje pojedinac sam izabire prema vlastitim željama i preferencijama, a koje nije obilježeno nekom vrstom obaveze ili nužde. Učenici na razne načine ispunjavaju svoje slobodno vrijeme, a neki od njih se odluče baviti izvannastavnim aktivnostima (Martinčević, 2010). Izvannastavne aktivnosti definiraju se kao aktivnosti u koje se učenik uključuje dobrovoljno te one nisu dio obaveznog školskog kurikulumu. Bitno je naglasiti razliku između strukturiranih i nestrukturiranih aktivnosti, odnosno formalnih i neformalnih aktivnosti. Neformalne ili nestrukturirane aktivnosti uključuju npr. gledanje televizije ili druženje s prijateljima, dok se formalne ili strukturirane aktivnosti odnose na npr. treniranje sportova, sviranje instrumenta u glazbenoj školi ili sudjelovanje u dramskoj skupini. Formalne ili strukturirane aktivnosti mogu biti organizirane od strane škole (npr. školski zbor) ili od strane posebnih organizacija ili ustanova (npr. glazbena škola) (Cadwallader, Garza i Wagner, 2002; Fujita, 2005).

1.2.1. Utjecaj izvannastavnih aktivnosti na školski uspjeh

Iako je bavljenje nestrukturiranim aktivnostima povezano s lošijim radnim navikama te lošijim ocjenama, sudjelovanje u strukturiranim izvannastavnim aktivnostima ima mnogobrojne pozitivne učinke na pojedince, a osim toga u mnogim istraživanjima je utvrđeno da pozitivno utječu i na školski uspjeh (Cooper, Valentine, Nye i Lindsay, 1999; Himelfarb, Lac i Baharav, 2013; Marsh i Kleitman, 2002). Bakoban i Aljarallah (2015) su utvrdili da studenti koji su uključeni u izvannastavne aktivnosti postižu veći prosjek ocjena od onih koji nisu uključeni u takve aktivnosti te da vrijeme koje su proveli baveći se izvannastavnim aktivnostima nije utjecalo na vrijeme koje su proveli učeći. Nadalje, utvrđeno je da sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima dovodi do boljeg općeg uspjeha bez obzira na spol učenika, da poboljšava učinkovitost u timskom radu i jača osjećaj individualne odgovornosti (Rees, 2008; Watkins, 2004). Holloway (2000) navodi da postoji negativna povezanost između sudjelovanja u izvannastavnim aktivnostima i tendencije za padanjem razreda ili napuštanjem škole te da sudjelovanje u aktivnostima doprinosi osobnom, mentalnom, fizičkom i socijalnom razvoju pojedinca.

Unatoč istraživanjima koja ukazuju na potencijalne prednosti izvannastavnih aktivnosti, postoje istraživanja koja nisu u skladu s tim nalazima. Primjerice, Sabuj, Datta i Rafiq (2018) nisu utvrdili značajnu povezanost između općeg uspjeha i bavljenja izvannastavnim aktivnostima, a utvrđeno je i da sudjelovanje u visoko kompetitivnim aktivnostima kod nekih učenika može izazvati povećanu anksioznost i stres, što može negativno utjecati na školski uspjeh (Fredrics i Eccsel, 2006). Nadalje, s obzirom na to da se u većini istraživanja ispitala povezanost te se iz tog razloga ne mogu izvoditi uzročno-posljedični zaključci, ostaje pitanje doprinosi li sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima većem školskom uspjehu ili su mladi koji su već uspješni skloniji sudjelovati u njima (Shulruf, Tumen i Tolley, 2008).

1.2.2. Tipovi izvannastavnih aktivnosti i školski uspjeh

Stupanj u kojem će izvannastavne aktivnosti utjecati na školski uspjeh može ovisiti o samom tipu aktivnosti, a kako bi se to ispitalo često ih se dijeli u nekoliko kategorija kao što su sport ili fizičke aktivnosti, umjetničke, intelektualne te prosocijalne aktivnosti (Craft, 2012; Himelfarb, Lac i Baharav, 2013).

Fizička aktivnost je svaka aktivnost koja uključuje fizički napor, dobrovoljne pokrete i sagorijevanje kalorija (npr. pilates ili vježbanje u teretani), dok je za sportske aktivnosti karakteristično to što se sastoje od sustava pravila i uglavnom uključuju neku vrstu natjecanja (npr. nogomet ili odbojka) (Zourikian, Jarock i Mulder, 2010). Sportske aktivnosti se dijele na timske sportove u kojima jedan tim čini više igrača te se različiti timovi natječu (npr. košarka) i individualne sportove u kojima se pojedinac natječe protiv drugih pojedinaca (npr. tenis) (Shulruf, Tumen i Tolley, 2008). Sportskim se aktivnostima bavi čak 47% mladih u Hrvatskoj, što ih čini najčešćim tipom izvannastavnih aktivnosti (Ilišin, Marinović Bobinac i Radin, 2001). S obzirom na popularnost sportskih i fizičkih aktivnosti među adolescentima, ne čudi činjenica da postoje mnogobrojna istraživanja kojima se ispitivao utjecaj spomenutih aktivnosti na učenike, ali i na njihov školski uspjeh. Utvrđeno je da učenici koji sudjeluju u fizičkim i sportskim aktivnostima postižu bolji opći uspjeh, od onih koji nisu uključeni u takve aktivnosti (Eldridge i sur., 2014; Feldman i Matjasko, 2005; Himelfarb, Lac i Baharav, 2013). Nadalje, tijekom sudjelovanja u natjecateljskim sportovima i vlastiti i tuđi uspjesi i neuspjesi postaju vrlo vidljivi te učenici na taj način shvaćaju da postignuća ovise o uloženom trudu. Ova veza između izvedbe i postignuća pomaže im u uspostavljanju većeg internalnog lokusa kontrole, što se pozitivno odražava na školski uspjeh (Fejgin, 1994). S druge strane, Din (2006) je utvrdio da sportske aktivnosti nemaju efekta na akademsko postignuće, dok Taras (2005) navodi da tjelesna aktivnost dovodi do kratkotrajnog napretka u školskom uspjehu, ali ne i dugoročnog, čak i nakon uvođenja tjelesni zahtjevnijih aktivnosti.

Nadalje, aktivnosti koje omogućuju ekspresiju kreativnosti te uključuju stvaranje ili izražavanje pripadaju kategoriji umjetničkih aktivnosti. Primjeri takvih aktivnosti su slikanje, gluma ili sviranje instrumenta (Himelfarb, Lac i Baharav, 2013). Sudjelovanje u dramskim aktivnostima je povezano s postizanjem boljih ocjena i težnjom za višim stupnjem obrazovanja, dok je dosljedna izloženost glazbi također povezana s većim općim uspjehom (Craft, 2012; Guest i Schneider, 2003). Također, utvrđeno je da je bavljenje umjetničkim aktivnostima najbolji prediktor većeg školskog uspjeha, u odnosu na ostale aktivnosti (Himelfarb, Lac i Baharav, 2013). Ipak, Ali, Jusoff, Ali, Mokhart i Salamat (2009) navode da sudjelovanje u umjetničkim aktivnostima nije utjecalo na školski uspjeh učenika.

Sljedeća kategorija su intelektualne aktivnosti, a za sudjelovanje u tom tipu aktivnosti potrebno je uložiti kognitivni napor kako bi se došlo do određenog rješenja ili kako bi se usvojilo novo znanje. Igranje šaha, učenje stranog jezika ili rješavanje

matematičkih problema samo su neke od intelektualnih aktivnosti kojima se učenici posvećuju u slobodno vrijeme (Golubev, 2018). Istraživanja kojima se ispitivao odnos između bavljenja intelektualnim aktivnostima i općeg uspjeha pružaju konzistentne rezultate koji ukazuju na pozitivan učinak spomenutih aktivnosti na školski uspjeh (Craft, 2012; Himelfarb, Lac i Baharav, 2013; Mello i Worrell, 2008).

Zadnja kategorija izvannastavnih aktivnosti su prosocijalne aktivnosti u koje su uključene religijske aktivnosti te volontiranje (Eccles i Barber, 1999). Religijske aktivnosti organiziraju i provode pripadnici određenih religija, a najčešće se odvijaju unutar sakralnih objekata. Primjeri religijskih aktivnosti su ministriranje, župni vjeronauk ili pjevanje u crkvenom zboru (Irvin, Farmer, Leung, Thompson i Hutchins, 2010). U nekim istraživanjima je utvrđeno da sudjelovanje u religijskim aktivnostima nema utjecaja na akademski uspjeh pojedinca (Baker, 2008; Gerber, 1996). Međutim, Nettles, Mucherach i Jones (2000) navode da konzistentno sudjelovanje u religijskim aktivnostima pospješuje akademsku uspješnost te osim toga povećava osjećaj optimizma u pogledu životnih šansi i potiče uključivanje u druge izvannastavne aktivnosti. Volontiranje se prema Zakonu Republike Hrvatske definira kao: „...dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje“ (Narodne novine, 2007, str. 1). Istraživanja ukazuju na pozitivan učinak volontiranja na školski uspjeh (Hinck i Brandell, 1999; Simon, 2001). Također je utvrđeno da su u odnosu na ostale izvannastavne aktivnosti, adolescenti koji su sudjelovali u volonterskim aktivnostima pokazali najkonzistentniji obrazac pozitivnih ishoda koji uključuju veći akademski uspjeh te nižu stopu uključenosti u rizična ponašanja kao što su konzumiranje alkohola i droga (Eccles i Templeton, 2002).

1.2.3. Broj izvannastavnih aktivnosti i školski uspjeh

Na školski uspjeh, osim vrste izvannastavnih aktivnosti, može utjecati i broj aktivnosti kojima se učenici odluče baviti. U literaturi su poznata dva modela kojima se pokušava objasniti kako broj aktivnosti utječe na školski uspjeh, a to su linearni model („linear model“) i kurvilinearni model („curvilinear model“) (Knifsed i Graham, 2011). Linearni model pretpostavlja da što je veći broj izvannastavnih aktivnosti kojima se učenici bave to je veći pozitivan učinak tih aktivnosti na školski uspjeh. Formiranje snažnih i podržavajućih odnosa, povećanje akademskih očekivanja te sposobnost snalaženja u

različitim kontekstima samo su neke od prednosti koje donosi sudjelovanje u većem broju aktivnosti. Osim toga, svaka aktivnost pruža mogućnost za učenjem jedinstvenih vještina, koje učenici zatim primjenjuju u svladavanju školskih zadataka (Dworkin, Larson i Hansen, 2003). Slično kao linearni model, kurvilinearni model također predviđa da sudjelovanje u većem broju izvannastavnih aktivnosti ima pozitivne učinke na školski uspjeh adolescenata, međutim, pri izuzetno visokim razinama sudjelovanja pozitivni učinci se smanjuju (Marsh i Kleitman, 2002). Fredricks (2012) navodi da je stres, koji učenici doživljavaju pokušavajući izbalansirati velik broj različitih aktivnosti, razlog smanjenja pozitivnih učinaka izvannastavnih aktivnosti na školski uspjeh. Nadalje, utvrđeno je da se učenici koji se bave velikim brojem aktivnosti uključuju u te aktivnosti iz eksternalnih razloga, kao što je pritisak roditelja, što također može dovesti do smanjenja pozitivnih učinaka (Luthar i Latendresse, 2005).

1.3. Teorijski modeli koji objašnjavaju utjecaj izvannastavnih aktivnosti na školski uspjeh

Kako bi se objasnio utjecaj izvannastavnih aktivnosti na školski uspjeh, u literaturi se navode tri glavna teorijska modela. Prema prvom teorijskom modelu ili modelu nultog zbroja („zero-sum model“) bavljenje izvannastavnim aktivnostima negativno utječe na školski uspjeh učenika. Drugi teorijski model je razvojni model („developmental model“) koji pretpostavlja pozitivan učinak izvannastavnih aktivnosti na školski uspjeh, dok treći teorijski model ili model praga („threshold model“) sugerira da bavljenje izvannastavnim aktivnostima ima pozitivan utjecaj na školski uspjeh do određene točke, nakon čega počinje imati negativan utjecaj (Seow i Pan, 2014).

Model nultog zbroja je najraniji teorijski model, a predložio ga je Coleman 1961. godine. On smatra da su resursi koje učenici koriste tijekom učenja, kao što su vrijeme, angažman i kognitivne sposobnosti, ograničeni te ako te resurse učenik uloži u neku izvannastavnu aktivnost, ostat će mu manje resursa za učenje, što će na kraju negativno utjecati na školski uspjeh. Drugim riječima, sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima ima negativan učinak na akademsko postignuće, jer vrijeme i trud koji bi učenici mogli posvetiti učenju, oni posvećuju izvannastavnim aktivnostima (Buckley i Lee, 2018).

Dominantni teorijski okvir u generalnoj literaturi obrazovanja je razvojni model prema kojem se pozitivan učinak izvannastavnih aktivnosti na školski uspjeh ostvaruje

posredno, odnosno on je rezultat neakademske i socijalne koristi koja proizlazi iz bavljenja takvim aktivnostima (Fredricks, 2012; Fredricks i Eccles, 2010). Učinkovito upravljanje vremenom, organiziranost te uspješan rad u timu predstavljaju neakademske vještine koje učenici razvijaju baveći se izvannastavnim aktivnostima, a koje će u slučaju da ih se primijeni pri svladavanju školskih obaveza, imati pozitivan učinak na školski uspjeh (Larson, Hansen i Moneta, 2006). Nadalje, socijalne koristi poput šire društvene mreže, discipliniranosti te usklađenosti s normama i očekivanjima neke institucije, također posredno utječu na povećanje općeg uspjeha učenika (Stuart, Lido, Morgan, Solomon i May, 2011).

Treći i ujedno najmlađi model je model praga koji pretpostavlja da odnos između bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha ima oblik obrnutog slova U, što znači da postoji optimalna razina bavljenja izvannastavnim aktivnostima koja će imati najpozitivniji utjecaj na školski uspjeh, dok će premala ili prevelika uključenost imati negativan učinak na školski uspjeh (Seow i Pan, 2014). Ova teorija zapravo predstavlja kompromis između „modela nultog zbroja“ i „razvojnog modela“ tako što prepoznaje pozitivan učinak neakademske i socijalne vještina na školski uspjeh, ali isto tako predviđa negativan učinak u slučaju prekomjernog ulaganja vremena i drugih resursa u izvannastavne aktivnosti, umjesto u učenje i druge aktivnosti vezane uz školu (Marsh i Kleitman, 2002).

1.4. Važnost bavljenja izvannastavnim aktivnostima

U današnje vrijeme postoji mnogo izvannastavnih aktivnosti kojima se moguće baviti te se čak 76% djece u Hrvatskoj odluči za neku od njih, ali unatoč tome u Hrvatskoj postoji mali broj istraživanja kojima se ispituje utjecaj tih aktivnosti na učenike te na školski uspjeh (Ilišin, Marinović Bobinac i Radin, 2001). Postoje razni razlozi za uključivanjem u aktivnosti kao što je potreba za druženjem s vršnjacima, povećanje osjećaja vlastite vrijednosti te povećanje samopouzdanja, a ponekad i okolina utječe na odluku o uključivanju, odnosno učenici se odlučuju na određenu aktivnost na nagovor roditelja ili vršnjaka (Ebie, 2005). U obrazovnoj zajednici postoji rasprava o učincima sudjelovanja u izvannastavnim aktivnostima na školski uspjeh učenika. Neki istraživači smatraju da sudjelovanje dovodi do boljih ocjena, dok drugi navode da bavljenje izvannastavnim aktivnostima smanjuje količinu vremena koju učenici mogu posvetiti

školskim aktivnostima, što rezultira nižim ocjenama. Osim same činjenice bavi li se netko izvannastavnom aktivnošću ili ne, na školski uspjeh utječu vrsta i broj aktivnosti. U znanstvenoj literaturi nema konzistentnih nalaza o tome koje od njih pozitivno utječu na školski uspjeh, a koje nemaju utjecaja ili pak imaju negativan utjecaj. Nadalje, nema odgovora ni na pitanje postoji li ograničeni broj aktivnosti kojima bi se učenici trebali baviti te ako postoji, koji je to broj.

2. Cilj, problemi i hipoteze

S obzirom na mali broj istraživanja u Hrvatskoj te s obzirom na nekonzistentne rezultate prijašnjih istraživanja, cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha učenika srednjih škola.

1. Prvi problem bio je utvrditi postoji li razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave najmanje jednom izvannastavnom aktivnošću i onih učenika koji se ne bave izvannastavnim aktivnostima.

H1: U skladu s ranijim istraživanjima (npr. Bakoban i Aljarallah, 2015), može se pretpostaviti da će učenici koji se bave izvannastavnim aktivnostima biti uspješniji u školi, odnosno imati veći prosjek ocjena u odnosu na učenike koji ne sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima.

2. Drugi problem bio je utvrditi postoji li razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave s jednom, dvije ili tri i više izvannastavnih aktivnosti.

H2: U skladu s ranije provedenim istraživanjima (npr. Fredricks i Eccles, 2006), može se očekivati da će učenici koji se bave s više izvannastavnih aktivnosti postizati bolji školski uspjeh, odnosno da će učenici koji se bave s dvije aktivnosti biti uspješniji od onih koji se bave jednom aktivnošću, dok će oni koji se bave s tri ili više aktivnosti biti uspješniji i od onih koji se bave s jednom i od onih koji se bave s dvije aktivnosti.

3. Treći problem bio je utvrditi postoji li razlika u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim kategorijama izvannastavnih aktivnosti.

H3: U skladu s dosadašnjim istraživanjima (npr. Craft, 2012; Nettles, Mucherach i Jones, 2000; Simon, 2001), može se pretpostaviti da će učenici koji se bave prosocijalnim,

umjetničkim ili intelektualnim aktivnostima postizati bolji školski uspjeh u odnosu na učenike koji sudjeluju u sportskim aktivnostima, dok među ostalim kategorijama aktivnosti neće biti razlike u školskom uspjehu.

3. Metoda

3.1. Sudionici

Istraživanju je pristupilo 227 učenika završnih razreda srednje škole, dok je 218 učenika uključeno u konačnu analizu podataka. Od tih 218 učenika njih 181 (83%) su djevojke, a 37 (17%) mladići. Raspon dobi je bio od 18 do 20 godina ($M=18,25$, $SD=0,47$). 148 (67,89%) sudionika je pohađalo gimnaziju, dok su ostalih 70 (32,11%) sudionika učenici srednjih strukovnih škola. Najviše sudionika je pohađalo 4. razred srednje škole, njih 209 (95,87%), jedan (0,46%) sudionik je bio učenik 3. razreda, a preostalih 8 (3,67%) sudionika su bili učenici 5. razreda srednje škole, odnosno učenici medicinskih strukovnih škola čije školovanje traje 5 godina. Od ukupnog broja sudionika njih 83 (38,07%) se bavilo nekom izvannastavnom aktivnošću, dok preostalih 135 (61,93%) sudionika ne sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima. U nastavku su prikazani preostali sociodemografski podaci sudionika (*Tablica 1*).

Tablica 1 Prikaz sociodemografskih podataka (stupanj obrazovanja i radni status roditelja) sudionika u istraživanju.

		N	Postoci
Stupanj obrazovanja majke (N=218)	Nezavršena osnovna škola	1	0,46%
	Završena osnovna škola	22	10,09%
	Završena srednja škola	139	63,76%
	Završena viša škola	20	9,17%
	Završen fakultet	36	16,51%
Stupanj obrazovanja oca (N=218)	Nezavršena osnovna škola	2	0,92%
	Završena osnovna škola	14	6,42%
	Završena srednja škola	133	61%
	Završena viša škola	20	9,17%
	Završen fakultet	49	22,48%
Radni status majke (N=218)	Nezaposlena	37	16,97%
	Povremeno zaposlena	13	5,96%
	Zaposlena na pola radnog vremena	6	2,75%
	Zaposlena na puno radno vrijeme	156	71,56%
	U mirovini	6	2,75%

Radni status oca (N=218)	Nezaposlen	9	4,13%
	Povremeno zaposlen	10	4,59%
	Zaposlen na pola radnog vremena	1	0,46%
	Zaposlen na puno radno vrijeme	158	72,48%
	U mirovini	40	18,34%

3.2. Instrument

Podaci su prikupljeni upitnikom konstruiranim od strane istraživača po uzoru na upitnike korištene u drugim istraživanjima u kojima se ispitivao odnos između školskog uspjeha i izvannastavnih aktivnosti. U prvom dijelu upitnika nalazila su se pitanja o sociodemografskim i općim podacima sudionika, koja su uključivala pitanja o spolu, dobi, nazivu srednje škole i usmjerenja te razredu koji pohađaju. Osim toga, prikupljeni su podaci o stupnju obrazovanja roditelja kao i o radnom statusu roditelja te podaci o broju maloljetnih članova u obitelji. Od sudionika se također tražilo da navedu osobe s kojima žive u kućanstvu na temelju čega se mogao odrediti broj članova obitelji, kao i struktura obitelji. Nadalje, sudionici su trebali navesti s „DA“ ili „NE“ bave li se najmanje jednom izvannastavnom aktivnošću. Sudionici koji su na prethodno pitanje odgovorili sa „DA“ trebali su navesti broj izvannastavnih aktivnosti kojima se bave najmanje godinu i pol dana. Zatim se od sudionika tražilo da navedu naziv svih aktivnosti kojima se bave te koliko tjedno vremena provode baveći se pojedinom aktivnosti. Na kraju upitnika svi su sudionici trebali navesti prosjek ocjena prošle školske godine zaokružen na dvije decimale, što predstavlja njihov školski uspjeh.

3.3. Postupak

Istraživanje je provedeno *online* u svibnju 2020. godine uz korištenje aplikacije *Google Forms* pomoću koje je sastavljen upitnik. Planirano je da u istraživanju sudjeluju učenici svih razreda srednjih škola, ali s obzirom na pojavu bolesti COVID-19 koja je dovela do zatvaranja škola, nije bilo moguće dobiti pisanu suglasnost roditelja maloljetnih učenika za sudjelovanje u istraživanju te su stoga u istraživanju mogli sudjelovati samo punoljetni učenici, odnosno učenici završnih razreda srednjih škola. Poveznica za upitnik bila je podijeljena na društvenoj mreži (*Facebook*) u grupi „*Maturanti 2019./2020.*“ čiji su članovi primarno učenici završnih razreda srednjih škola u Hrvatskoj. Na početku upitnika

nalazila se uputa u kojoj je sudionicima objašnjena svrha istraživanja te im je naglašeno da je istraživanje potpuno anonimno i dobrovoljno te da imaju pravo odustati od popunjavanja upitnika u bilo kojem trenutku. U konačnu obradu rezultata uključeni su podaci samo onih sudionika koji su u cijelosti ispunili upitnik, a na kraju upitnika nalazila se e-mail adresa na koju su se sudionici mogli javiti ukoliko su imali dodatnih pitanja. Za ispunjavanje upitnika bilo je potrebno između 3 i 5 minuta.

4. Rezultati

4.1. Osnovni deskriptivni podaci ispitivanih varijabli

Prije provođenja analiza potrebnih za odgovore na istraživačke probleme, izračunati su deskriptivni parametri te rezultati testiranja normaliteta distribucije.

Tablica 2 Prikaz deskriptivnih parametara (aritmetička sredina, standardna devijacija, minimum, maksimum) i pokazatelja normalnosti distribucije (Kolmogorov – Smirnovljev test, indeks asimetričnosti i spljoštenosti te standardne pogreške asimetričnosti i spljoštenosti) za varijablu školskog uspjeha (N=218).

	M	SD	Min	Max	Kolmogorov - Smirnovljev d indeks	Asimetričnost	SE	Spljoštenost	SE
Školski uspjeh	4.29	0.52	2.6	5.0	0.14**	-0.57	0.16	-0.41	0.33

*p<.05, **p<.01

Kolmogorov-Smirnovljevim testom dobiveno je da se rezultati za varijablu školskog uspjeha ne distribuiraju normalno, već su pomaknuti prema višim vrijednostima. Međutim, Kline (2005) navodi da je za one distribucije koje imaju indeks asimetričnosti manji od 3 te indeks spljoštenosti manji od 10, prihvatljivo koristiti parametrijsku statistiku.

U nastavku se nalazi prikaz deskriptivnih parametara za školski uspjeh u odnosu na varijable broja aktivnosti te različite kategorije aktivnosti.

Tablica 3 Prikaz deskriptivnih parametara za postignuti školski uspjeh sudionika koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima s obzirom na broj aktivnosti u kojima sudjeluju te različite kategorije aktivnosti kojima se bave.

		N	M	SD
Broj izvannastavnih aktivnosti (N=83)	Jedna	50	4.42	0.53
	Dvije	24	4.33	0.52
	Tri i više	9	4.48	0.31
Kategorije izvannastavnih aktivnosti (N=74)	Sportske aktivnosti	46	4.37	0.50
	Umjetničke aktivnosti	16	4.38	0.59
	Intelektualne aktivnosti	6	4.57	0.59
	Prosocijalne aktivnosti	6	4.27	0.42

U *Tablici 3* je vidljivo da se broj sudionika koji su svrstani u predložene kategorije izvannastavnih aktivnosti (N=74) razlikuje od broja sudionika koji se bave izvannastavnim aktivnostima (N=83) zato što je 8 sudionika navelo da se bavi s više izvannastavnih aktivnosti, ali nisu precizno naveli koliko vremena provedu baveći se svakom od njih ili su naveli da provode jednako vremena na sve svoje aktivnosti te stoga nije bilo moguće odrediti njihovu „primarnu“ aktivnost, dok je jedan sudionik naveo da se bavi *gamingom* te ga nije bilo moguće svrstati u neku od predloženih kategorija izvannastavnih aktivnosti. Preostali sudionici koji su svrstani u neku od kategorija navodili su razne izvannastavne aktivnosti kojima se bave. Neke od najčešćih sportskih aktivnosti koje su učenici naveli su treniranje nogometa, vježbanje u teretani i bavljenje odbojkom. Nadalje, kategoriji umjetničkih aktivnosti pripadaju oni učenici koji navode da se bave npr. plesom, slikanjem ili glumom, dok učenici svrstani u kategoriju intelektualnih aktivnosti svoje slobodno vrijeme provode igrajući šah, učeći strane jezike ili baveći se programiranjem. Učenici koji se bave prosocijalnim aktivnostima navode da se bave volontiranjem, da su članovi Franjevačke mladeži te da sudjeluju u pastoralnom radu s mladima u salezijanskom oratoriju.

S obzirom na to da je broj sudionika u pojedinim skupinama brojčano neujednačen (*Tablica 3*) i u slučaju kada su sudionici podijeljeni u skupine s obzirom na broj

izvannastavnih aktivnosti kojima se bave i u slučaju kada su podijeljeni u skupine na temelju kategorija izvannastavnih aktivnosti kojima se bave, računat je Levenov test kojim se ispituje razlikuju li se pojedine skupine ispitanika u varijancama.

Tablica 4 Rezultati Levenova testa za ispitivanje homogenosti varijanci podskupina s obzirom na broj i kategorije izvannastavnih aktivnosti.

	F	df	p
Broj izvannastavnih aktivnosti (N=83)	2.27	2/80	0.11
Kategorije izvannastavnih aktivnosti (N=74)	0.66	3/70	0.58

Nije utvrđena statistički značajna razlika u varijancama među skupinama ispitanika ni u slučaju kada su ispitanici podijeljeni u skupine s obzirom na broj izvannastavnih aktivnosti u kojima sudjeluju ni u slučaju kada su podijeljeni u skupine s obzirom na kategorije aktivnosti kojima se bave. Drugim riječima, varijance među skupinama su homogene te je stoga opravdano računanje t-testa i analize varijanci u svrhu usporedbe ovih podskupina s obzirom na školski uspjeh.

4.2. Razlike u školskom uspjehu s obzirom na bavljenje izvannastavnim aktivnostima, njihov broj i kategoriju izvannastavnih aktivnosti

U svrhu odgovora na prvi problem kojim se željelo ispitati postoji li razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave najmanje jednom izvannastavnom aktivnošću i onih učenika koji se ne bave izvannastavnim aktivnostima, računat je t-test za nezavisne uzorke.

Tablica 5 Rezultati t-testa za nezavisne uzorke u svrhu utvrđivanja razlike u školskom uspjehu između učenika koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima (DA) i onih koji ne sudjeluju (NE).

	DA (N=83)		NE (N=135)		t	df	p
	M	SD	M	SD			
Školski uspjeh	4.4	0.51	4.23	0.52	-2.4	216	0.02

Utvrđena je statistički značajna razlika u školskom uspjehu između učenika koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima i onih koji ne sudjeluju, uz razinu rizika manju od 5%. Učenici koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima uspješniji su u školi od onih učenika koji ne sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima (*Tablica 5*).

U svrhu odgovora na drugi problem, odnosno u svrhu utvrđivanja razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave jednom izvannastavnom aktivnosti, onih koji se bave s dvije aktivnosti te onih koji se bave s tri ili više aktivnosti, izračunata je jednosmjerna analiza varijance (N=83).

Tablica 6 Prikaz rezultata jednosmjerne analize varijance u svrhu utvrđivanja razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave jednom izvannastavnom aktivnosti, onih koji se bave s dvije aktivnosti te onih koji se bave s tri ili više aktivnosti.

	F	df	p
Broj izvannastavnih aktivnosti	0.36	2/80	0.7

Nije utvrđena statistički značajna razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave jednom izvannastavnom aktivnosti, onih koji se bave s dvije aktivnosti te onih koji se bave s tri ili više aktivnosti, odnosno nema razlike u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim brojem izvannastavnih aktivnosti (*Tablica 6*).

U svrhu odgovora na treći problem kojim se željelo utvrditi postoji li razlika u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim kategorijama izvannastavnih aktivnosti, izračunata je jednosmjerna analiza varijance. Kategorije izvannastavnih aktivnosti su 1) sportske aktivnosti, 2) umjetničke aktivnosti, 3) intelektualne aktivnosti te 4) prosocijalne aktivnosti. Sudionicima koji se bave većim brojem izvannastavnih aktivnosti iz različitih kategorija određena je „primarna“ aktivnost na temelju toga koliko vremena tjedno izdvoje za određenu aktivnost te su dakle u ovoj analizi oni svrstani u onu kategoriju izvannastavnih aktivnosti kojoj pripada aktivnost na koju izdvoje najviše vremena. Broj sudionika u ovoj analizi (N=74) se razlikuje od broja sudionika u prethodnim analizama (N=83) iz razloga što 9 sudionika nije bilo moguće svrstati u neku od predloženih kategorija izvannastavnih aktivnosti.

Tablica 7 Prikaz rezultata jednosmjerne analize varijance u svrhu utvrđivanja razlika u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim kategorijama izvannastavnih aktivnosti (N=74).

	F	df	p
Kategorije izvannastavnih aktivnosti	0.37	3/70	0.78

Nije utvrđena statistički značajna razlika u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim kategorijama izvannastavnih aktivnosti, odnosno bez obzira bave li se učenici prosocijalnim, sportskim, umjetničkim ili intelektualnim aktivnostima, postižu sličan školski uspjeh (Tablica 7).

5. Rasprava

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha učenika završnih razreda srednjih škola u Hrvatskoj.

Prvi problem bio je utvrditi postoji li razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave najmanje jednom izvannastavnom aktivnošću i onih učenika koji se ne bave izvannastavnim aktivnostima. Pretpostavljalo se da će učenici koji se bave izvannastavnim aktivnostima biti uspješniji u školi, odnosno imati veći prosjek ocjena u odnosu na učenike koji ne sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima, što je u skladu s ranijim istraživanjem (Bakoban i Aljarallah, 2015). Statističkom obradom rezultata utvrđeno je da su učenici koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima uspješniji u školi od onih učenika koji ne sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima te je stoga hipoteza u potpunosti potvrđena. Većina istraživanja kojima se ispitivao utjecaj bavljenja izvannastavnim aktivnostima na školski uspjeh navodi kako bavljenje izvannastavnim aktivnostima ima puno pozitivnih efekata na učenike te da između ostalog učenici koji se bave aktivnostima postižu bolji prosjek ocjena na kraju školske godine (Akos, 2006; Broh, 2002; Mahoney, Cairns i Farmer, 2003; Schlessner, 2004). Utvrđeno je da sudjelovanjem u izvannastavnim aktivnostima učenici postaju discipliniraniji te dolazi do osnaživanja radne etike, što posredno može utjecati na povećanje školskog uspjeha (Craft, 2012). Osim toga, učenici koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima rjeđe se upuštaju u rizična ponašanja, redovitiji su na nastavi te angažiraniji oko školskih obaveza, što također pozitivno utječe

na školski uspjeh (Whitley, 1998). Većina izvannastavnih aktivnosti podrazumijeva socijalni kontakt s vršnjacima i odraslima što poboljšava socijalne vještine učenika, daje im osjećaj pripadnosti, povećava njihovo samopouzdanje te poboljšava njihove komunikacijske vještine i vještine potrebne za rad u timu od čega učenici mogu imati koristi i u školskom okruženju (Massoni, 2011). Također, učenici koji se bave izvannastavnim aktivnostima često si postavljaju izazovne ciljeve. Ti ciljevi se na početku odnose na samu aktivnost, ali s vremenom učenici počinju postavljati visoke ciljeve i u školi, što uključuje i planove za fakultet (Rees, 2008). Osim što bolji školski uspjeh učenika možemo objasniti mnogim pozitivnim učincima koje aktivnosti imaju na učenike, postoje i druga moguća objašnjenja. Shlesser (2004) navodi kako je moguće da bavljenje izvannastavnim aktivnostima može utjecati na odnos između učenika i profesora, odnosno da se često događa da profesori favoriziraju učenike koji su uspješni u nekoj izvannastavnoj aktivnosti na način da tim učenicima češće „oprašaju“ nepripremljenost za nastavu te su im manje skloni dati nižu ocjenu. Još jedno objašnjenje za dobivene rezultate je da se učenici koji su općenito uspješniji u školi više uključuju u izvannastavne aktivnosti (Shulruf, Tumen i Tolley, 2008). Iako postoje mnogobrojna istraživanja u kojima je utvrđen pozitivan utjecaj izvannastavnih aktivnosti na školski uspjeh, u nekoliko istraživanja nije utvrđena povezanost između bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha (Eccles i Templeton, 2002; Schneider, 2003; Shamsudin, Ismail, Al-Mamun i Nordin, 2014). U istraživanju koje je proveo Freeman (2017) utvrđena je značajna povezanost između sudjelovanja u aktivnostima i većeg prosjeka ocjena, ali je povezanost niska do umjerena.

Drugi problem bio je utvrditi postoji li razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave s jednom, dvije ili tri i više izvannastavnih aktivnosti. U skladu s ranije provedenim istraživanjima (Fredricks i Eccles, 2006), pretpostavljalo se da će učenici koji se bave s više izvannastavnih aktivnosti postizati bolji školski uspjeh, odnosno da će učenici koji se bave s dvije aktivnosti biti uspješniji od onih koji se bave jednom aktivnošću, dok će oni koji se bave s tri ili više aktivnosti biti uspješniji i od onih koji se bave jednom i od onih koji se bave s dvije aktivnosti. Obradom rezultata nije utvrđena statistički značajna razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave jednom izvannastavnom aktivnosti, onih koji se bave s dvije aktivnosti te onih koji se bave s tri ili više aktivnosti te stoga hipoteza nije potvrđena. Mnoga istraživanja nisu u skladu s ovim rezultatima. Watkins (2004) navodi da su učenici koji postižu visok prosjek ocjena uglavnom uključeni u veći broj aktivnosti, tj. najveći prosjek imaju upravo oni učenici koji

se bave najvećim brojem aktivnosti. Bavljenje većim brojem aktivnosti predviđa veći osjećaj pripadnosti školi, bolju psihološku prilagođenost te druženje s pozitivnijom grupom vršnjaka, odnosno povećano druženje s vršnjacima koji imaju veće akademske aspiracije i smanjeno druženje s vršnjacima koji spadaju u rizične skupine. Druženje s drugim vršnjacima visokih akademskih aspiracija, može potaknuti učenike da si i sami postave visoke ciljeve, što ih zatim potiče da budu uspješniji u školi kako bi dostigli svoje ciljeve. Osim toga, sudjelovanje u većem broju različitih izvannastavnih aktivnosti pruža mogućnost učenja novih i jedinstvenih vještina te dakle učenici koji se bave većim brojem aktivnosti razvijaju veći broj vještina koje bi im mogle koristiti i u školskom okruženju (Fredricks i Eccles, 2006). Prema nekim istraživanjima postoji optimalan broj izvannastavnih aktivnosti kojima bi se učenici trebali baviti kako bi sudjelovanje u aktivnostima imalo pozitivan učinak na školski uspjeh. Knifsend (2011) navodi da su učenici koji se bave s dvije aktivnosti najuspješniji u školi, dok bavljenje većim ili manjim brojem aktivnosti značajno manje utječe na školski uspjeh. Nedostatak ovog istraživanja je veliki nesrazmjer u broju sudionika koji se bave različitim brojem aktivnosti. Kao što je vidljivo u rezultatima (*Tablica 3*), s dvije aktivnosti se bavi duplo manje učenika, nego s jednom aktivnosti, dok se s tri ili više aktivnosti bavi pet puta manje učenika u odnosu na one koji se bave jednom aktivnosti. Taj nesrazmjer u broju sudionika može biti razlog zašto nije utvrđena razlika u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim brojem izvannastavnih aktivnosti.

Trećim problemom se željelo ispitati postoji li razlika u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim kategorijama izvannastavnih aktivnosti. Pretpostavljalo se da će učenici koji se bave prosocijalnim, umjetničkim ili intelektualnim aktivnostima postizati bolji školski uspjeh u odnosu na učenike koji sudjeluju u sportskim aktivnostima, dok među ostalim kategorijama aktivnosti neće biti razlike u školskom uspjehu, što je sukladno nalazima nekih ranijih istraživanja (Craft, 2012; Nettles, Mucherach i Jones, 2000; Simon, 2001). Obradom rezultata nije utvrđena statistički značajna razlika u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim kategorijama izvannastavnih aktivnosti, odnosno bez obzira bave li se učenici prosocijalnim, sportskim, umjetničkim ili intelektualnim aktivnostima, postižu sličan školski uspjeh. U istraživanjima su poprilično konzistentni nalazi o pozitivnom utjecaju prosocijalnih, intelektualnih i umjetničkih aktivnosti na školski uspjeh, dok su nalazi istraživanja o utjecaju sportskih aktivnosti podijeljeni. U nekoliko istraživanja utvrđeno je da sve kategorije izvannastavnih aktivnosti imaju pozitivan utjecaj na školski uspjeh (Eccles i Brber, 1999; Himelfarb, Lac i Baharav,

2013). Na osnovi rezultata navedenih istraživanja moglo bi se pretpostaviti da i u ovom istraživanju sve kategorije izvannastavnih aktivnosti imaju pozitivan utjecaj na školski uspjeh te iz tog razloga nije pronađena razlika među njima. Ipak, vidljiva je tendencija prema većem školskom uspjehu onih koji se bave intelektualnim aktivnostima (*Tablica 3*), ali je bitno naglasiti da se samo 6 učenika bavilo aktivnostima koje pripadaju toj kategoriji, što je premali broj sudionika za donošenje pouzdanih zaključaka. Stoga se predlaže da se u budućim istraživanjima uključi veći broj sudionika koji se bave intelektualnim aktivnostima kako bi se mogao ispitati njihov odnos sa školskim uspjehom. Eccles i Brber (1999) su još utvrdili da bavljenje prosocijalnim, umjetničkim i intelektualnim aktivnostima smanjuje upuštanje u rizična ponašanja, povećava opće zadovoljstvo školom te predviđa upisivanje fakulteta za razliku od sportskih aktivnosti kod kojih je utvrđeno češće upuštanje u rizična ponašanja, ali i veće zadovoljstvo školom te je također moguće predvidjeti kasniji upis na fakultet. Iako u navedenom istraživanju upuštanje u rizična ponašanja nije utjecalo na školski uspjeh, postoji rizik od negativnog utjecaja rizičnih ponašanja na školski uspjeh. Jedno od rizičnih ponašanja u koje se češće upuštaju učenici koji se bave sportskim aktivnostima je konzumiranje alkohola. Konzumacija alkohola među učenicima se povećava s dobi te može imati negativan utjecaj na školski uspjeh na način da smanjuje vrijeme koje učenici posvećuju učenju, jer u alkoholiziranom stanju nisu u mogućnosti učiti (Fredricks i Eccles, 2006; Wolaver, 2002).

Nedostatak ovoga istraživanja koji je mogao utjecati na rezultate ponovo je nesrazmjer u broju sudionika. Najviše sudionika se bavilo sportskim aktivnostima, zatim umjetničkim te se samo nekolicina sudionika bavila intelektualnim i prosocijalnim aktivnostima (*Tablica 3*). Daljnji nedostatak je u tome što je velik broj sudionika imao visok prosjek ocjena, odnosno ocjene nisu normalno distribuirane (*Tablica 2*). Osim toga, podaci za istraživanje su umjesto prvotno planirane tehnike *papir-olovka*, morali biti prikupljeni *online* radi pojave bolesti COVID-19. To je moglo utjecati na konačni uzorak sudionika na način da je istraživač imao manju kontrolu nad uzorkom te je stoga veća vjerojatnost da su neki sudionici davali lažne odgovore ili da nisu u potpunosti razumjeli neko pitanje. Također, moguće je da npr. učenici koji postižu veći prosjek ocjena imaju veću tendenciju odgovaranja na *online* upitnike koje ispituju školski uspjeh te je možda zato dobiveno da prosjek ocjena nije normalno distribuiran. S druge strane, da su se podaci prikupljali u razredima *papir-olovka* metodom, istraživač bi imao veću kontrolu nad uzorkom te bi mogao potaknuti i učenike slabijeg školskog uspjeha da ispune upitnik. Ipak, glavni nedostatak istraživanja je korištenje kros-sekcijskog nacrtu zbog čega nije moguće

donošenja uzročno-posljedičnih zaključaka. Drugim riječima, nije moguće donijeti zaključak vodi li bavljenje izvannastavnim aktivnostima do većeg školskog uspjeha ili učenici koji su uspješniji u školi češće odlučuju provoditi svoje slobodno vrijeme baveći se izvannastavnim aktivnostima. Također, moguće je i da je neki treći faktor, koji nije kontroliran u ovom istraživanju, utjecao na rezultate. Primjerice, moguće je da su učenici s većim samopouzdanjem uspješniji u školi te osim toga imaju i veću tendenciju uključivanja u izvannastavne aktivnosti.

S obzirom na mnoge pozitivne učinke koje bavljenje izvannastavnim aktivnostima može imati na učenike, poput povećanja discipline, većeg samopouzdanja, uspostavljanja pozitivnih veza s vršnjacima i odraslima te većeg školskog uspjeha (Massoni, 2011), a s obzirom na manjak istraživanja koja ispituju odnos između bavljenja izvannastavnim aktivnostima i njihovog utjecaja na učenike i njihov školski uspjeh, poželjna su daljnja istraživanja ovoga odnosa. Primjer istraživanja kojim bi se preciznije mogao ispitati odnos između bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha je longitudinalno istraživanje u srednjim školama u kojem bi se „pratilo“ određenu skupinu učenika kroz srednjoškolsko obrazovanje (koje najčešće traje četiri godine), odnosno kroz duže vrijeme bi se prikupljali podaci o školskom uspjehu tih učenika kao i o njihovoj uključenosti u izvannastavne aktivnosti kako bi se mogli donijeti pouzdaniji zaključci o prirodi odnosa između bavljenja izvannastavnim aktivnostima i školskog uspjeha.

6. Zaključak

1. Utvrđena je statistički značajna razlika u školskom uspjehu između učenika koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima i onih koji ne sudjeluju. Učenici koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima uspješniji su u školi od onih učenika koji ne sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima

2. Nije utvrđena statistički značajna razlika u školskom uspjehu između učenika koji se bave jednom izvannastavnom aktivnošću, onih koji se bave s dvije aktivnosti te onih koji se bave s tri ili više aktivnosti, odnosno nema razlike u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim brojem izvannastavnih aktivnosti.

3. Nije utvrđena statistički značajna razlika u školskom uspjehu među učenicima koji se bave različitim kategorijama izvannastavnih aktivnosti, odnosno bez obzira bave li se učenici prosocijalnim, sportskim, umjetničkim ili intelektualnim aktivnostima, postižu sličan školski uspjeh.

7. Literatura

- Akos, P. (2006). Extracurricular participation and the transition to middle school. *RMLE Online*, 29(9), 1–9.
- Ali, N., Jusoff, K., Ali, S., Mokhart, N. i Salamat, A. S. A. (2009). The factors influencing students' performance at Universiti Teknologi MARA Kedah, Malaysia. *Management Science and Engineering*, 3(4), 81–90.
- Baker, C. N. (2008). Under-represented college students and extracurricular involvement: the effects of various student organizations on academic performance. *Social Psychology of Education*, 11(3), 273–298.
- Bakoban, R. A. i Aljarallah, S. A. (2015). Extracurricular activities and their effect on the students grade point average: Statistical study. *Educational Research and Reviews*, 10(20), 2737–2744.
- Broh, B. A. (2002). Linking extracurricular programming to academic achievement: Who benefits and why? *Sociology of Education*, 75(1), 69.
- Buckley, P. i Lee, P. (2018). The impact of extra-curricular activity on the student experience. *Active Learning in Higher Education*, 20(3), 1–12.
- Cadwallader, T., Garza, N. i Wagner, M. (2002). Participation in extracurricular activities. *National Longitudinal Transition Study-2*, 4(1), 1-8.
- Cooper, H., Valentine, J. C., Nye, B. i Lindsay, J. J. (1999). Relationships between five after-school activities and academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 91(2), 369–378.
- Craft, S. W. (2012). *The impact of extracurricular activities on student achievement at the high school level*. Doctoral dissertation. Mississippi: The University of Southern Mississippi.
- Delač Horvatinčić, I. i Kozarić Ciković, M. (2010). Povezanost samopoimanja, navika čitanja i školskog uspjeha učenika sedmog i osmog razreda osnovne škole. *Napredak*, 151(3-4), 445-465.

- Din, F. (2006). Sport activities versus academic achievement for rural high school students. *National Forum of Applied Educational Research Journal-Electronic*, 19(3), 1-11.
- Dworkin, J. B., Larson, R. i Hansen, D. (2003). Adolescents' accounts of growth experiences in youth activities. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(1), 17–26.
- Ebie, B. D. (2005). An investigation of secondary school students' self-reported reasons for participation in extracurricular musical and athletic activities. *Research and Issues in Music Education*, 3(1), 1–11.
- Eccles, J. S. i Templeton, J. (2002). Chapter 4: Extracurricular and other after-school activities for youth. *Review of Research in Education*, 26(1), 113–180.
- Eccles, J. S. i Barber, B. L. (1999). Student council, volunteering, basketball, or marching band. *Journal of Adolescent Research*, 14(1), 10–43.
- Eldridge, J.A., Palmer, T.B., Gillis, K., Lloyd, R., Squires, W.G. J. i Murray, T.D. (2014). Comparison of academic and behavioral performance between athletes and non-athletes. *International Journal of Exercise Science*, 7(1), 3-13.
- Feldman, A. F. i Matjasko, J. L. (2005). The role of school-based extracurricular activities in adolescent development: a comprehensive review and future directions. *Review of Educational Research* 75 (2), 159–210.
- Fejgin, N. (1994). Participation in high school competitive sports: subversion of school mission or contribution to academic goals? *Sociology of Sport Journal*, 11(3), 211–230.
- Fredricks, J. A. (2012). Extracurricular participation and academic outcomes: testing the over-scheduling hypothesis. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(3), 295–306.
- Fredricks, J. A. i Eccles, J. S. (2006). Extracurricular involvement and adolescent adjustment: impact of duration, number of activities, and breadth of participation. *Applied Developmental Science*, 10(3), 132–146.
- Freeman, R. (2017). *The relationship between extracurricular activities and academic achievement*. Doctoral Program in Educational Leadership. Chicago: National Louis University.
- Fujita, K. (2005). The effects of extracurricular activities on the academic performance of junior high students. *The Master's College*, 5(1).
- Gerber, S. B. (1996). Extracurricular activities and academic achievement. *Journal of Research and Development in Education*, 30(1), 42–50.
- Golubev, M. K. (2018). *Intellectual activity, knowledge, information, data... An attempt to define it in an applicable way*. Intellect modeling discussion paper. Kiev: General Knowledge Machine Research Group.
- Guest, A. i Schneider, B. (2003). Adolescents' extracurricular participation in context: the

- mediating effects of schools, communities, and identity. *Sociology of Education*, 76(2), 89–109.
- Himelfarb, I., Lac, A. i Baharav, H. (2013). Examining school-related delinquencies, extracurricular activities, and grades in adolescents. *Educational Studies*, 40(1), 81–97.
- Hinck, S. S. i Brandell, M. E. (1999). Service learning: facilitating academic learning and character development. *National Association of Secondary School Principals Bulletin*, 83, 16-25.
- Holloway, J. H. (2000). Extracurricular activities: The path to academic success. *Educational Leadership*, 57(4), 1-3
- Ilišin, V., Marinović Bobinac, A. i Radin, F. (2001). *Djeca i mediji*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji materinstva i mladeži.
- Irvin, M. J., Farmer, T. W., Leung, M. C., Thompson, J. H. i Hutchins, B. C. (2010). School, community, and church activities: relationship to academic achievement of lowincome African American early adolescents in the rural deep south. *Journal of Research in Rural Education*, 25(4), 1–21.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford.
- Knifsend, C. A. i Graham, S. (2011). Too much of a good thing? How breadth of extracurricular participation relates to school-related affect and academic outcomes during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(3), 379–389.
- Larson, R. W., Hansen, D. M. i Moneta, G. (2006) Differing profiles of developmental experiences across types of organized youth activities. *Developmental Psychology* 42(5), 849–863.
- Luthar, S. S. i Latendresse, S. J. (2005). Children of the affluent. *Current Directions in Psychological Science*, 14(1), 49–53.
- Mahoney, J. L., Cairns, B. D., & Farmer, T. W. (2003). Promoting interpersonal competence and educational success through extracurricular activity participation. *Journal of Educational Psychology*, 95(2), 409–418.
- Marsh, H. W. i Kleitman, S. (2002). Extracurricular school activities: the good, the bad, and the nonlinear. *Harvard Educational Review*, 72(4), 464–514.
- Martinčević, J. (2010). Provođenje slobodnog vremena i uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti unutar škole. *Život i škola*, 56(24), 29-34.
- Massoni, E. (2011). Positive effects of extra curricular activities on students. *ESSAI*, 9(1), 27.
- Mello, Z. R. i Worrell, C. V. (2008). Gender variation in extracurricular activity

- participation and perceived life chances in Trinidad and Tobago adolescents. *Psyche*, 17(2), 91-102.
- Narodne novine (2008). *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. Zagreb: Narodne novine d.d., 87(2789), 1–68.
- Narodne novine (2007). *Zakon o volonterstvu*. Zagreb: Narodne novine d.d., 58(1863), 1–11.
- Nettles, S. M., Mucherach, W. i Jones, D. S. (2000). Understanding resilience: the role of social resources. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 5(1/2), 47–60.
- Rees, E. G. (2008). *The effects of participation in extracurricular activities on academic performance in secondary school students*. A research project presented in partial fulfillment. Denver: Regis University.
- Sabuj, M., M., I., Datta, R., K. i Rafiq, M., N. (2018). The effect of extracurricular activities on the academic performance of the university students. *International Journal of Science and Business*, 2(3), 372-387.
- Schlesser, C. E. (2004). *The correlation between extracurricular activities and grade point average of middle school students*. A Research Paper. Wisconsin: The Graduate School University of Wisconsin
- Schneider, B. (2003). Strategies for success: high school and beyond. *Brookings Paper on Education Policy*, 55-79.
- Seow, P. S. i Pan, G. (2014). A literature review of the impact of extracurricular activities participation on students' academic performance. *Journal of Education for Business*, 89(7), 361–366.
- Shamsudin, S., Ismail, S. F., Al-Mamun, A. i Nordin, S. K. B. S. (2014). Examining the effect of extracurricular activities on academic achievements among the public university students in Malaysia. *Asian Social Science*, 10(9).
- Shulruf, B., Tumen, S. i Tolley, H. (2008). Extracurricular activities in school, do they matter? *Children and Youth Services Review*, 30(4), 418–426.
- Simon, B. S. (2001). Family involvement in high school: predictors and effects. *National Association of Secondary School Principals Bulletin*, 85, 8-20.
- Stuart, M., Lido, C., Morgan, J., Solomon, L. i May, S. (2011). The impact of engagement with extracurricular activities on the student experience and graduate outcomes for widening participation populations. *Active Learning in Higher Education*, 12(3), 203–215.
- Taras, H. (2005). Physical activity and student performance at school. *Journal of School Health*, 75(6), 214–218.

- Watkins, A. B. (2004). *The effects of participation in extracurricular activities on the mean grade point average of high school students in a rural setting*. Doctoral dissertation. Knoxville: University of Tennessee.
- Whitley, B. E. (1998) Factors associated with cheating among college students: a review. *Research in Higher Education*, 39(1), 235-274.
- Wolaver, A. M. (2002). Effects of heavy drinking in college on study effort, grade point average, and major choice. *Contemporary Economic Policy*, 20(4), 415-428.
- Zourikian, N., Jarock, C. i Mulder, K. (2010). *Physical activity, exercise and sports*. <https://www.hemophilia.ca/files/Chapter%2012.pdf>